

Barbara Pieczyńska
Opole
ORCID: 0009-0008-6663-0888

„Musica Ecclesiastica”
19 (2024), s. 131–142

Zgłoszono: 23.02.2024
Zrecenzowano: 20.04.2024
Zaakceptowano: 10.05.2024

KSZTAŁCENIE MUZYCZNE W PAŃSTWOWEJ SZKOLE MUZYCZNEJ W OPOLE W PERSPEKTYWIE WSPÓŁPRACY Z FILHARMONIĄ OPOLSKĄ

STRESZCZENIE

„Koncerty Dyplomantów” to inicjatywa będąca efektem współpracy Filharmonii Opolskiej im. J. Elsnera z Państwową Szkołą Muzyczną I i II st. w Opolu, rozpoczęta w 1960 r. i trwająca do dziś. Daje ona szansę dyplomantom, kończącym edukację w średniej szkole muzycznej, na sprawdzenie swoich umiejętności wspólnie z profesjonalną orkiestrą. Z tej możliwości skorzystało już wielu młodych artystów, których dziś możemy podziwiać w roli wybitnych solistów, kameralistów, pedagogów oraz muzyków orkiestrowych współpracujących z instytucjami muzycznymi w kraju i za granicą. Jest to zwieńczenie wielu lat kształcenia i dobry start do dalszej kariery. Filharmonię Opolską i Państwową Szkołę Muzyczną w Opolu łączy nie tylko bliskość położenia, ale także wspólna historia, ludzie i pasja do muzyki. Te wartości legły u podstaw powołania inicjatywy „Koncerty Dyplomantów” i być może w nich tkwi sekret ciągłości tej tradycji liczącej już ponad 60 lat.

MUSICAL EDUCATION OF THE STATE MUSIC SCHOOL IN OPOLE IN COLLABORATION WITH OPOLE PHILHARMONIC

SUMMARY

“Concerts of graduates” is a joint initiative and a result of cooperation between Opole Philharmonic and The State Fryderyk Chopin Music School in Opole, which started in 1960 and is continued to this day. It gives a chance for graduates, who are just finishing their education in music high school, to try out their skills with professional orchestra. Many of the young artists, who took that opportunity, are now acclaimed soloists, chamber music player, professors or members of orchestras in Poland as well as abroad. It is a culmination of many years of studying and a good way to start a career. Located in the same city, Opole Philharmonic and Music School in Opole are connected by common history, people and passion for music. Those values

lay as foundation of “Concerts of graduates” initiative and maybe that’s the secret of longevity of that tradition which is over 60 years old.

Słowa kluczowe: „Koncerty Dyplomantów”, szkoły muzyczne, filharmonia, Opole.

Keywords: “Concerts of Graduates”, music schools, philharmonic, Opole.

Polska legitymuje się bogatą tradycją muzyczną, pielęgnowaną na dworach królewskich i magnackich, w kolegiach jezuickich, a także kultywowaną w trakcie edukacji, kiedy przedmioty muzyczne były obowiązkowe¹. Wspólne muzykowanie popularne było również w domach rodzinnych.

Na wielokulturowych terenach Śląska Opolskiego, z silnymi wpływami niemieckimi, także rozwijało się życie muzyczne, czego przykładem był prężnie działający amatorski ruch śpiewaczy. Pierwszym kołem śpiewaczym w Opolu była założona w 1893 r.² „Lutnia Górnośląska”, która popularyzowała artystyczną i ludową pieśń polską, występując m.in. na zlotach i zjazdach śpiewaczych, zarówno okręgowych, jak i ogólnych³.

Nie dziwi zatem fakt, że po zakończeniu II wojny światowej lokalne społeczności podejmowały wysiłek, aby stworzyć możliwości kształcenia artystycznego⁴. W programie koncertu Państwowej Orkiestry Symfonicznej z okazji 24. rocznicy wyzwolenia Opola Wincenty Hlouszek, założyciel i pierwszy dyrektor opolskiej orkiestry symfonicznej, tak wspomina czas tuż po zakończeniu II wojny światowej:

Z ogromną wyrazistością widzimy te pierwsze dni... W Opolu nieliczne żarówki rozjaśniały jesiennie-zimowy mrok ulic, z wypalonych domów wiało niepokojem i grozą. W terenie grasowały bandy. Miasto było dymiącym rumowiskiem, kiedy podejmowały działalność pierwsze zakłady przemysłowe, kiedy Teatr – pierwsza kulturalna placówka Opola i Opolszczyzny – przygotowywał swe premierowe przedstawienie. (...) Rok 1946 wychyla z pamięci pierwszą w Opolu – w maju tego roku – wystawę malarstwa, rzeźby i grafiki (...). Wspominamy otwarcie Muzeum, poprzedzone szeroką akcją zabezpieczania zabytków, otwarcie Biblioteki Miejskiej, otwarcie Szkoły Muzycznej, dla której to instytucji pozyskaliśmy – przy pomocy władz partyjnych i państwowych (...) dziesiątki fortepianów i pianin. Młodzież dosłownie „waliła” do szkoły. Stan uczniów w dniu inauguracji wynosił 300 młodych miłośników muzyki⁵.

¹ Z. KONASZKIEWICZ, *Edukacja muzyczna w świecie zagrożonych wartości*, w: H. TOMASZEK-PLEWA, A. GOLEMA, M. SZYMAŃSKA (red.), *Edukacja muzyczna – idee, tendencje, dążenia*, t. 2: *Edukacja muzyczna w świecie zagrożonych wartości*, Wrocław 2020, s. 19–20.

² Por. A. SZYMANIEC, *Ruch śpiewaczy na Opolszczyźnie*, „Kalendarz Opolski” (1966), s. 351.

³ Por. P. ŚWIERC, *XXX rocznica raciborskiego zjazdu śpiewaczego*, „Kalendarz Opolski” (1968), s. 109.

⁴ B. M. JANKOWSKI, M. MISIORNY, *Muzyka i życie muzyczne na ziemiach zachodnich i północnych*, Poznań 1968, s. 59.

⁵ Program *Koncertu symfonicznego z okazji 24. rocznicy wyzwolenia Opola*, Opole, Archiwum Państwowe, zespół akt: Państwowa Filharmonia w Opolu,teczka *Dokumentacja koncertów własnych. Program koncertów na sezon artystyczny 1968–1969*, sygn. 95, s. 57 (paginacja ołówkiem).

W 1946 r. z inicjatywy Towarzystwa Muzycznego w Opolu utworzona została Miejska Szkoła Muzyczna⁶, która została upaństwowiona w 1950 r., od 1954 r. mająca uprawnienia II stopnia⁷, zgodnie z obowiązującym trzystopniowym systemem kształcenia, który dzielił szkolnictwo muzyczne na: I stopień (poziom podstawowy), II stopień (średni zakończony egzaminem zawodowym) oraz akademie muzyczne (szkoły wyższe)⁸. Pierwsze na Opolszczyźnie szkoły muzyczne, poza Opolem, zlokalizowane zostały w Brzegu i Prudniku:

Polska Ludowa w szczodrej dbałości o ekonomiczne i kulturalne zagospodarowanie Ziemi Zachodnich stworzyła nowe, nieznane dotąd w historii warunki rozwoju życia muzycznego. Lata 1945–1951 przynoszą Opolszczyźnie państwową szkołę muzyczną w Opolu, dwie Miejskie Szkoły Muzyczne w Prudniku i Brzegu oraz państwowe ogniska kultury muzycznej w Głucholazach i Dziewiętlicach. Kształci się w nich ogółem 1.000 młodzieży, pochodzenia robotniczo-chłopskiego⁹.

Obecnie na Opolszczyźnie działa 15 szkół muzycznych zlokalizowanych we wszystkich większych miastach regionu. Przede wszystkim są to szkoły I stopnia. Po II wojnie jedynie w Opolu, a od 1979 r. także w Nysie istnieje możliwość nauki w szkołach II stopnia.

Nauka w szkole muzycznej dla jednych kończy się po kilku pierwszych latach, dla innych staje się początkiem ścieżki zawodowej. Istotną rolę odgrywa tu nauczyciel, który jest nie tylko mistrzem, ale także mentorem, przewodnikiem i doradcą¹⁰. Grono pedagogów Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. w Opolu (dalej: PSM), które tworzą także muzycy orkiestrowi Filharmonii Opolskiej, doskonale rozumie, jak ważne dla młodych muzyków jest doświadczenie sceniczne, stąd stwarza uczniom możliwości nie tylko szkolnych popisów, ale również zdobycie szlifów poza szkołą. Celina Heller – jedna z długoletnich nauczycielek szkoły, wyróżniająca się postać życia kulturalnego miasta – tak określiła receptę na sukces:

Udany proces edukacyjny zależy od dyspozycji indywidualnych ucznia – jego zdolności i zainteresowań oraz entuzjazmu obydwu stron. Dobrze, gdy zamiłowanie do muzyki idzie w parze z chęcią opanowania wiedzy ogólnej, języków obcych, a także potrzebą regularnego odwiedzania instytucji kultury – filharmonii, kina, teatru (...). Powinni jak najczęściej grać na estradzie, jednak celem nie mają być konkursy – mają być one raczej środkiem do celu¹¹.

⁶ Zob. M. KOWALSKA, *Złoty jubileusz opolskiej szkoły muzycznej*, „Kalendarz Opolski” (1997), s. 200.

⁷ K. KACZMARCZYK, M. KOWALSKA-WALOSZCZYK, B. MAŻAK, W. POŚPIECH, *Tutaj skupia się życie muzyczne pokoleń uzdolnionej młodzieży*, „Nowa Trybuna Opolska” 211 (2021), dodatek *Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. F. Chopina w Opolu ma 75 lat*, s. 1.

⁸ POR. MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO, *Kształcenie muzyczne*, <https://www.gov.pl/web/kultura/ksztalcenie-muzyczne2> (dostęp: 26.01.2024).

⁹ R. HAJDUK, *Od Elsnera do Filharmonii*, „Kalendarz Ziemi Opolskiej” (1953), s. 223.

¹⁰ Por. E. KUMIK, *Muzyka w przestrzeni edukacyjnej*, Łódź 2019, s. 65.

¹¹ C. HELLER, *Nie ma jednej recepty*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia Państwowej*

W ponad 75-letniej działalności PSM w Opolu podejmowała różnorakie inicjatywy wspierające wszechstronny rozwój muzyczny uczniów¹². Na szczególną uwagę zasługuje wieloletnia tradycja organizowania „Koncertów Dyplomantów”, kontynuowana do chwili obecnej. Są to specjalne koncerty symfoniczne, podczas których młodzi artyści prezentują swoje umiejętności, występując jako soliści z profesjonalną orkiestrą.

Orkiestra Filharmonii Opolskiej powstała w 1952 r. jako Opolska Orkiestra Symfoniczna (dalej: OOS). Było to bardzo duże i znaczące wydarzenie, co podkreślił Wincenty Hlouszek – założyciel OOS:

Gdy w 1952 roku powołano ją do istnienia, utworzono nie tylko pierwszy w dziejach naszego regionu zespół tego rodzaju (dysponujący państwowymi funduszami i posiadający wyraźnie określone założenia artystyczne), ale także zrealizowano ostatecznie aspiracje spadkobierców zasłużonego śpiewactwa opolskiego¹³.

Po upaństwowieniu, od 1958 r. działała pod nazwą Państwowa Orkiestra Symfoniczna (dalej: POS), a od 1972 r. jako Filharmonia Opolska (dalej: FO)¹⁴. Orkiestra wcześniej nawiązała współpracę z lokalnymi szkołami muzycznymi, o czym pisał w tamtym czasie Piotr Świerc – wizytator szkół artystycznych:

Najlepszym miernikiem i sprawdzianem pracy pedagogicznej nauczycieli szkół i ognisk artystycznych są doroczne popisy uczniowskie i wystawy prac uczniowskich. Pamiętny jest popis uczniów i absolwentów Państwowej Szkoły Muzycznej w Opolu przy współudziale Opolskiej Orkiestry Symfonicznej, jaki odbył się z okazji 10-lecia istnienia tej placówki w grudniu 1956 roku. Taki sam popis urządziła Szkoła Muzyczna w Prudniku w maju 1958 roku¹⁵.

Z informacji zawartych na plakacie koncertu z 1956 r. wynika, że solistami byli świeżo upieczeni absolwenci ostatnich czterech roczników (1952–1956) PSM I st. w Opolu¹⁶. Orkiestrą dyrygował Jan Malinowski, ówczesny II dyrygent orkiestry, a później wieloletni dyrektor PSM w Opolu¹⁷.

Kolejne wzmianki o współpracy POS z opolskimi szkołami muzycznych dotyczą koncertów absolwentów PSM w Brzegu z 1959 oraz 1962 r.:

Brzeska szkoła muzyczna urządziła 20 czerwca 1962 r. koncert absolwentów z tow. Państwowej Orkiestry Symfonicznej z Opola. Niezwykłymi zdolnościami muzycznymi odznaczyli się absolwenci brzeskiej szkoły muzycznej: Ewa Dąbrowska i Jerzy Tworowski, obydwie z klasy fortepianu (dział dziecięcy)¹⁸.

Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu, Opole 2016/2017, s. 26.

¹² Por. B. M. JANKOWSKI, M. MISIORNY, *Muzyka i życie muzyczne*, s. 196–198.

¹³ W. HLUSZEK, *Czekamy na Filharmonię*, „Kalendarz Opolski” (1968), s. 210.

¹⁴ Por. Z. KOŚCIÓW, W. PANEK, *Opolska kultura muzyczna 1945–1975*, Opole 1977, s. 15–32.

¹⁵ P. ŚWIERC, *O szkolnictwie artystycznym – liczby i fakty*, „Kalendarz Opolski” (1960), s. 199.

¹⁶ B. MAŻAK, *Absolwenci PSM II st.*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia*, s. 94.

¹⁷ Jan Malinowski był II dyrygentem Opolskiej Orkiestry Symfonicznej w latach 1954–1958.

¹⁸ P. ŚWIERC, *Opolskie szkolnictwo artystyczne w 1962 roku*, „Kalendarz Opolski” (1963), s. 261.

Koncerty absolwentów z lat 50. najpewniej stały się pierwowzorem dla „Koncertów Dyplomantów”, w których w roli solistów zaczęli występować uczniowie kończący swoją edukację muzyczną w danym roku. Kiedy dokładnie narodziła się ta tradycja, można wnioskować na podstawie wzmianek w książce dokumentującej życie muzyczne w powojennej Polsce¹⁹. Początkowo koncerty funkcjonowały pod nazwą „Koncert Młodych”. Najstarszy zachowany program pochodzi z 1963 r., na którego ostatniej stronie znajduje się specjalna dedykacja od dyrekcji i zespołu POS:

Prezentujemy dzisiaj Młodych Muzyków, tegorocznych dyplomantów Szkół Muzycznych w Brzegu i Opolu. Droga, która czeka naszych Młodych Kolegów jest drogą niełatwą – lecz piękną. Życzymy Im na tej drodze jak najwięcej radości i sukcesów²⁰.

Wystąpiło wtedy łącznie 6 dyplomantów, z czego 4 to wychowankowie PSM II st. w Opolu²¹, a 2 – PSM w Brzegu. Zachował się jeszcze inny program „Koncertu Młodych”, z września 1964 r., lecz nie wyjawia, kim byli młodzi soliści, którzy wówczas wystąpili.

Mimo braku programów potwierdzających datę narodzin „Koncertów Dyplomantów”, rok 1960 jest bardzo prawdopodobny, ponieważ zbiega się on w czasie z objęciem przez Stanisława Michaleka stanowiska dyrektora artystycznego POS²². Zbigniew Kościów, publicysta, a także nauczyciel związany z opolskim szkolnictwem muzycznym od 1954 r., także podkreśla jego zasługi w kwestii współpracy ze szkołami muzycznymi²³. Trzeba także podkreślić, że bardzo dużo archiwalnych dokumentów, które mogłyby być pomocne w ustaleniu genezy „Koncertów Dyplomantów”, zostało utracone w wyniku powodzi tysiąclecia w 1997 r. Bardzo mocno ucierpiała wówczas PSM w Opolu, położona tuż przy korycie Odry, jak również położona nieco dalej FO²⁴.

Pierwszy raz nazwa „Koncert Dyplomantów” pojawiła się na plakacie tego wydarzenia w 1964 r. Natomiast w programie rocznym POS z sezonu 1963/1964 koncert ten widnieje pod nazwą „Koncert Absolwentów”. Przyczyną rozbieżności w tytulaturze może być czerwcowa data koncertu: formalnie wówczas dyplomanci byli już

¹⁹ „Na podkreślenie zasługują również wybitne sukcesy Michaleka w dziedzinie pobudzania ambicji wykonawczych zespołu przez otwieranie instrumentalistom orkiestry szans występów solistycznych (...), od roku 1960 również koncerty dyplomantów miejscowej średniej szkoły muzycznej”; B. M. JANKOWSKI, M. MISIORNY, *Muzyka i życie muzyczne*, s. 66.

²⁰ *Koncert Młodych*, teczka *Dokumentacja koncertów własnych – Programy koncertów na sezon artystyczny 1963–1964*, Opole, Archiwum Państwowe, zespół akt: Państwowa Filharmonia w Opolu, sygn. 90, s. 4 [paginacja ołówkiem].

²¹ B. MAŻAK, *Absolwenci PSM II st.*, s. 107.

²² Stanisław Michalek był dyrektorem artystycznym i pierwszym dyrygentem Państwowej Orkiestry Symfonicznej w Opolu w latach 1959–1971.

²³ „Za czasów kierownictwa S. Michaleka nawiązano współpracę z miejscową rozgłośnią radiową, zacieśniono kontakty ze szkołami muzycznymi i ruchem amatorskim”. Z. Kościów, *Życie muzyczne w województwie opolskim*, Opole 1990, s. 25.

²⁴ K. KACZMARCZYK, *Dawnych wspomnień czar*, w: TENŻE I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia*, s. 12.

absolwentami. Nie zmienia to faktu, że wszyscy soliści, którzy wystąpili podczas tego koncertu, byli absolwentami rocznika 1963/1964 PSM II st. w Opolu, a Państwową Orkiestrą Symfoniczną dyrygował Jan Malinowski, wówczas już związany z PSM w Opolu (w latach 1958–1964 jako wicedyrektor, a w latach 1964–1976 – dyrektor)²⁵.

Kilka dni po „Koncercie Dyplomantów” PSM w Opolu w czerwcu 1964 r., POS zagrała także koncert z absolwentami PSM w Brzegu; jest to zarazem ostatnia wzmianka o współpracy POS z PSM w Brzegu odnotowana w archiwach POS. W tamtym czasie Brzeg był jedną z miejscowości, w której POS regularnie koncertowała:

Głównym terenem działalności Orkiestry jest oczywiście Opole (...) – dziś kwitnąca stolica województwa – jest szczęśliwie wybranym, predystynowanym miejscem miłych spotkań z muzyką i jej pięknem – zadziwiająco pochwałą życia... Podobnie traktujemy Brzeg – naszą główną „estradę” terenową²⁶.

Z 1969 r. zachował się inny dokument poświadczający regularność odbywanych koncertów w kolejnych sezonach i utrwalającej się nazwy Koncert Dyplomantów²⁷.

Jan Malinowski także w latach 70. prowadził wykonania „Koncertów Dyplomantów”, które zaczęły się odbywać w maju. Do grona dyrygentów dołączył chórmistrz Jan Ludwig²⁸, a w 1979 r. również Ewa Michnik. W latach 70. i 80. „Koncerty Dyplomantów” nie były ujmowane w programach rocznych POS (wyjątkiem jest program półroczny sezonu 1976/1977). Przyczyna może być prozaiczna: w momencie oddawania do druku programu rocznego nieznanymi były jeszcze zarówno repertuar, jak i wykonawcy, którzy wyłanianiani byli dopiero w trakcie roku szkolnego. Pozostały jednak programy koncertowe dowodzące, że cykl był kontynuowany.

Wyjątkowość w skali kraju współpracy pomiędzy POS i PSM w Opolu podkreślił Jan Malinowski w wywiadzie prasowym w 1971 r.:

Nasza szkoła jako jedna z nielicznych daje swoim absolwentom możliwość sprawdzenia swoich sił w występach solowych z towarzyszeniem orkiestry symfonicznej [i] dużą wagę przykładą do bezpośrednich kontaktów z pokrewnymi placówkami w kraju i za granicą²⁹.

W przeciwieństwie do FO, która pierwszy koncert we własnej siedzibie zagrała dopiero w 1990 r.³⁰, PSM w Opolu swój gmach z salą koncertową uzyskała o wiele

²⁵ P. ŚWIERC, *Pracowite czterdziestolecie*, program koncertu jubileuszowego *Czterdzieści lat pracy Jana Malinowskiego*, Opole 1975, s. 4.

²⁶ W. HŁOUSZEK, *Opolskie spotkania muzyczne*, program *Inauguracyjny koncert symfoniczny z 26.09.1969 r. w Brzegu*, Opole, Archiwum Państwowe, zespół akt: Państwowa Filharmonia w Opolu,teczka *Dokumentacja koncertów własnych. Programy koncertów na sezon artystyczny 1969–1970*, sygn. 97, s. 3 [paginacja ołówkiem].

²⁷ Program *Koncert Dyplomantów*,teczka *Dokumentacja koncertów własnych 1965–2002*, Opole, Archiwum PSM, spis nr 82, s. 30–32 [paginacja ołówkiem].

²⁸ Jan Ludwig był kierownikiem Chóru Filharmonii Opolskiej w latach 1970–1980.

²⁹ P. ŚWIERC, *Pracowite czterdziestolecie*, s. 7.

³⁰ *Inauguracja nowej sali koncertowej*,teczka *Afisz z koncertów – tom I*, Opole, Archiwum Państwowe, zespół akt: Państwowa Filharmonia w Opolu, sygn. 344, s. 1 [paginacja ołówkiem].

wcześniej, bo w 1962³¹. Szkoła muzyczna okazała się bardzo gościnna i przez wiele sezonów regularnie użyczała swojej estrady na potrzeby organizacji koncertów orkiestry FO.

W latach 80. „Koncerty Dyplomantów” prowadzili II dyrygenci FO: Kazimierz Kryza³², Tomasz Lida³³ oraz gościnnie Stanisław Rybarczyk. Koncerty nadal odbywały się w maju lub czerwcu. W 1988 r. oprócz „Koncertu Dyplomantów” PSM w Opolu oddzielnie odbył się także „Koncert Dyplomantów” PSM w Nysie. Współpraca nyskiej PSM z FO była kontynuowana jeszcze w latach 2009–2011 (w ramach jubileuszu 50-lecia PSM w Nysie)³⁴ oraz w 2018 r., kiedy dyplomanci z Opola i Nysy wystąpili na wspólnym koncercie z orkiestrą FO³⁵.

W latach 90. „Koncerty Dyplomantów” odbywały się zasadniczo w maju i zaczęły być regularnie ujmowane w programie rocznym jako jeden z koncertów abonamentowych. Koncerty były promowane pod nazwą własną ewentualnie jako koncert symfoniczny z udziałem dyplomantów. Dyrygentami gościnnymi byli m.in. Czesław Grabowski i Stanisław Welanek.

Od 2000 r. zaznaczyła się regularność w terminie organizowania „Koncertu Dyplomantów”. Nie licząc kilku wyjątków, były odtąd organizowane w piątek po świętach wielkanocnych. W zależności od roku, odbywały się w marcu lub kwietniu. W latach 2007–2014 koncerty były organizowane pod nazwą „Młodzi Artyści” i najczęściej prowadzone były przez Bartosza Żurakowskiego – II dyrygenta FO (2004–2013) i absolwenta PSM w Opolu. Ponadto dyrygentami byli Bogusław Dawidow³⁶, Zygmunt Rychert oraz Sławomir Chrzanowski.

W 2015 r. przywrócono imprezie nazwę „Koncert Dyplomantów”, a jej ciągłości nie przerwała nawet pandemia COVID-19: koncerty w 2020 i 2021 r. zostały przesunięte na późniejsze możliwe terminy i odbyły się zgodnie z obowiązującymi obostrzeniami, tj. ograniczoną liczbą osób na widowni, maseczkami oraz zwiększonymi odstępami muzyków na scenie (fot.). W gronie dyrygentów pojawili się: Maciej Koczur, Adam Banaszak, Kamil Parcheta oraz Radosław Droń. Od 2018 r. koncerty prowadzone są głównie przez Miłosza Kulę.

³¹ K. KACZMARCZYK, M. KOWALSKA-WALOSZCZYK, B. MAŻAK, W. POŚPIECH, *Tutaj skupia się życie*, s. 1.

³² Kazimierz Kryza był II dyrygentem FO w latach 1980–1982.

³³ Tomasz Lida był II dyrygentem FO w latach 1984–1991 oraz dyrektorem artystycznym w 1991–1995.

³⁴ *Program koncertowy sezon 2010/2011*,teczka *Dane artystyczne sezonu – program sezonu artystycznego 2010/2011*, Opole, Archiwum Filharmonii, spis zdawczo-odbiorczy nr 103/10, s. 66 [paginacja ołówkiem].

³⁵ <https://filharmonia.opole.pl/wydarzenia/koncert-dyplomantow-szkol-muzycznych> (dostęp: 7.02.2024).

³⁶ Bogusław Dawidow był dyrektorem artystycznym FO w latach 1999–2004, natomiast w 2005–2012 dyrektorem naczelnym i artystycznym.

Fot. „Koncert Dyplomantów” 2020. Fot. Bogusław Kaczmarczyk

Przez wszystkie lata formuła „Koncertów Dyplomantów” pozostała niezmienną: podczas jednego koncertu symfonicznego z udziałem orkiestry FO w roli solistów występują najzdolniejsi dyplomanci, którzy w danym roku kończą edukację w PSM II st. w Opolu. Są oni selekcjonowali w wyniku szkolnych przesłuchań eliminacyjnych, podczas których prezentują wybrany fragment utworu (dzięki czemu szansę na występ ma więcej osób)³⁷. O tym, jakie emocje towarzyszą tym koncertom, zanotowała wicedyrektor szkoły Katarzyna Kaczmarczyk w opisie koncertu do programu rocznego sezonu 2022/2023:

Nowy sezon oznacza zawsze nowe wyzwania artystyczne – nawet jeśli tytuł wydarzenia brzmi znajomo, jak Koncert Dyplomantów Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Opolu. Co roku chodzi tu przecież o nową, wybitnie utalentowaną młodzież, stawiającą pierwsze kroki na profesjonalnej estradzie z orkiestrą symfoniczną u boku. Świeżość tej sytuacji niezmiennie budzi duże emocje, zwłaszcza że atmosferę podsycają kolejne znaki zapytania – jakie usłyszymy instrumenty, jakie głosy, w jakim repertuarze? I nie ma tu oczywistych odpowiedzi, bo wszystko rozstrzyga się dopiero w lutym, podczas organizowanych w szkole eliminacji, do których zawsze podchodzi więcej chętnych, niż – i tak wydłużony do granic możliwości – koncert może pomieścić³⁸.

Współpraca młodych artystów z profesjonalną orkiestrą to nie tylko duże przeżycie, ale także inwestycja w kolejne pokolenia – niektóre z tych osób w przyszłości

³⁷ M. KOWALSKA-WALOSZCZYK, *Debiuty na deskach FO*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia*, s. 63.

³⁸ <https://filharmonia.opole.pl/wydarzenia/koncert-dyplomantow-psm-w-opolu-4> (dostęp: 7.02.2024).

dołączają do grona melomanów albo zasiadają za pulpitem orkiestrowym lub nawet staną się wybitnymi solistami.

Losy absolwentów szkół artystycznych naszego województwa kształtują się bardzo różnie. Wielu absolwentów Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia z Opolą pracuje w Państwowej Orkiestrze Symfonicznej jako muzycy, czy też w państwowych szkołach muzycznych i ogniskach jako nauczyciele³⁹.

Szereg absolwentów kształciło się lub aktualnie się kształci we wszystkich wyższych szkołach muzycznych kraju, a część podjęła pracę pedagogiczną w szkolnictwie muzycznym, ruchu amatorskim lub w POS w Opolu⁴⁰.

Te obserwacje są wciąż aktualne. W gronie artystów, którzy w ostatnich latach wystąpili podczas „Koncertu Dyplomantów”, znalazł się m.in. Krzysztof Karpeta⁴¹, który z perspektywy czasu tak ocenia swój występ z orkiestrą FO w 2006 r.:

Było to dla mnie duże przeżycie. Poziom gry jest nieporównywalnie wyższy niż szkolnej orkiestry. Koncerty te mają ogromny wpływ na rozwój muzyka, który wiąże swoją przyszłość z dalszym rozwojem w kierunku solisty i kameralisty. To bezcenne doświadczenie, swoiste przetarcie szlaku, dające pewność siebie i umiejętność odnalezienia się w przyszłości na scenie jako solista z orkiestrą⁴².

W okolicznościowej publikacji z okazji jubileuszu 70-lecia PSM w Opolu szczegółowo opisano kariery najwybitniejszych absolwentów⁴³. Są wśród nich m.in. profesorowie wyższych uczelni: Aleksander Kościów, Tomasz Miczka, Tomasz Tomaszewski, Maria Zduniak; instrumentalisci-soliści: Leonard Czekaj, Marcin Danilewski, Krzysztof Firlus, Krzysztof Karpeta, Rafał Łuszczewski, Bernard Maseli; śpiewaczki: Alina Adamski, Katarzyna Trylnik; zespoły: Włodzimierz Promiński i Andrzej Kordykiewicz (Kwartet *Camerata*), Agnieszka Kozło i Katarzyna Ewa Sokołowska (*Ravel Piano Duo*)⁴⁴.

* * *

„Jeżeli nasze dzieci nie będą śpiewać i muzykować – nie będziemy latać na księżyc” (Carl Orff)⁴⁵. „Koncerty Dyplomantów” z udziałem orkiestry FO i solistów-dy-

³⁹ P. ŚWIERC, *Szkolnictwo artystyczne na Opolszczyźnie w roku 1965*, „Kalendarz Opolski” (1966), s. 372.

⁴⁰ J. MALINOWSKI, *Szkoła Muzyczna w Opolu ma już 25 lat*, „Kalendarz Opolski” (1971), s. 314.

⁴¹ Zob. <https://amuz.wroc.pl/dr-krzysztof-karpeta-6534> (dostęp: 16.02.2024).

⁴² Informacja ustna: K. Karpeta, 19.02.2024.

⁴³ Zob. M. DANILEWSKI, *Sięgamy gwiazd*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia*, s. 74–77.

⁴⁴ Zob. K. KACZMARCZYK, M. KOWALSKA-WALOSZCZYK, B. MAŻAK, W. POŚPIECH, *75 lat Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia – absolwenci*, „Nowa Trybuna Opolska” 211 (2021), dodatek *Państwowa Szkoła*, s. 2.

⁴⁵ K. KUBIAK, *Idea cudowna a groźna. O pięknie (w) edukacji muzycznej. W poszukiwaniu wartości humanistycznych*, w: H. TOMASZEK-PLEWA, A. GOLEMA, M. SZYMAŃSKA (red.), *Edukacja muzyczna – idee, tendencje, dążenia*, s. 106.

plomantów PSM w Opolu to przykład inicjatywy, która wspiera i promuje młodych artystów, dodając im skrzydeł i umożliwiając zdobycie cennego doświadczenia.

Dla przyszłego muzyka konieczne jest oswojenie się z profesjonalną sceną od jak najwcześniejszych lat edukacji. Wspólne działania i inicjatywy podejmowane przez PSM w Opolu oraz FO mają duże znaczenie oraz stanowią istotny wkład w rozwój życia muzycznego w Polsce. Z tej współpracy korzyści odniosło już wiele młodych ludzi, którzy zostali solistami, muzykami orkiestrowymi, animatorami życia kulturalnego. Niezależnie jak toczyć się będą losy absolwentów szkół muzycznych, z pewnością będą to ludzie wrażliwi i wewnętrznie bogaci – po prostu piękni ludzie, dla których „symfonia”, „scherzo” czy „menuet” nie będą terminami obco brzmiącymi, lecz naturalnymi wyrażeniami, jak słowa popularnej piosenki.

LITERATURA

Archiwalia

- Opole, Archiwum Państwowe, zespół akt: Państwowa Filharmonia w Opolu:
HŁOUSZEK W., *Opolskie spotkania muzyczne*, program *Inauguracyjny koncert symfoniczny z 26.09.1969 r. w Brzegu*, teczka *Dokumentacja koncertów własnych. Programy koncertów na sezon artystyczny 1969–1970*, sygn. 97, s. 3 (paginacja ołówkiem).
Inauguracja nowej sali koncertowej, teczka *Afisze z koncertów – tom I*, sygn. 344, s. 1 (paginacja ołówkiem).
Koncert Młodych, teczka *Dokumentacja koncertów własnych – Programy koncertów na sezon artystyczny 1963–1964*, sygn. 90, s. 1–4, 131–132 (paginacja ołówkiem).
Program *Koncertu symfonicznego z okazji 24. rocznicy wyzwolenia Opola*, teczka *Dokumentacja koncertów własnych. Program koncertów na sezon artystyczny 1968–1969*, sygn. 95, s. 57 (paginacja ołówkiem).
- Archiwum Filharmonii Opolskiej:
Program koncertowy sezon 2010/2011, teczka *Dane artystyczne sezonu – program sezonu artystycznego 2010/2011*, spis zdawczo-odbiorczy nr 103/10, s. 66 (paginacja ołówkiem).
- Archiwum PSM w Opolu:
Program *Koncert Dyplomantów*, teczka *Dokumentacja koncertów własnych 1965–2002*, spis nr 82, s. 30–32 (paginacja ołówkiem).
- ŚWIERC P., *Pracowite czterdziestolecie*, program koncertu jubileuszowego *Czterdzieści lat pracy Jana Malinowskiego*, Opole 1975.

Opracowania

- DANILEWSKI M., *Sięgamy gwiazd*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu*, Opole 2016/2017, s. 74–77.

- HAJDUK R., *Od Elsnera do Filharmonii*, „Kalendarz Ziemi Opolskiej” (1953), s. 221–223.
- HELLER C., *Nie ma jednej recepty*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu*, Opole 2016/2017, s. 26.
- HŁOUSZEK W., *Czekamy na Filharmonię*, „Kalendarz Opolski” (1968), s. 210–211.
- JANKOWSKI B., MISIORNY M., *Muzyka i życie muzyczne na ziemiach zachodnich i północnych*, Poznań 1968.
- KACZMARCZYK K., *Dawnych wspomnień czar*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu*, Opole 2016/2017, s. 10–13.
- KACZMARCZYK K., KOWALSKA-WALOSZCZYK M., MAŻAK B., POŚPIECH W., *Tutaj skupia się życie muzyczne pokoleń uzdolnionej młodzieży*, „Nowa Trybuna Opolska” 211 (2021), dodatek *Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. F. Chopina w Opolu ma 75 lat*, s. 1–4.
- KACZMARCZYK K., KOWALSKA-WALOSZCZYK M., MAŻAK B., POŚPIECH W., *75 lat Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia – absolwenci*, „Nowa Trybuna Opolska” 211 (2021), dodatek *Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. F. Chopina w Opolu ma 75 lat*, s. 1–4.
- KONASZKIEWICZ Z., *Edukacja muzyczna w świecie zagrożonych wartości*, w: H. TOMASZEK-PLEWA, A. GOLEMA, M. SZYMAŃSKA (red.), *Edukacja muzyczna – idee, tendencje, dążenia*, t. 2: *Edukacja muzyczna w świecie zagrożonych wartości*, Wrocław 2020, s. 15–37.
- KOŚCIÓW Z., PANEK W., *Opolska kultura muzyczna 1945–1975*, Opole 1977.
- KOŚCIÓW Z., *Życie muzyczne w województwie opolskim*, Opole 1990.
- KOWALSKA M., *Złoty jubileusz opolskiej szkoły muzycznej*, „Kalendarz Opolski” (1997), s. 200–201.
- KOWALSKA-WALOSZCZYK M., *Debiuty na deskach FO*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu*, Opole 2016/2017, s. 63.
- KUBIAK K., *Idea cudowna a groźna. O pięknie (w) edukacji muzycznej. W poszukiwaniu wartości humanistycznych*, w: H. TOMASZEK-PLEWA, A. GOLEMA, M. SZYMAŃSKA (red.), *Edukacja muzyczna – idee, tendencje, dążenia*, t. 2: *Edukacja muzyczna w świecie zagrożonych wartości*, Wrocław 2020, s. 101–109.
- KUMIK E., *Muzyka w przestrzeni edukacyjnej*, Łódź 2019.
- MALINOWSKI J., *Szkoła Muzyczna w Opolu ma już 25 lat*, „Kalendarz Opolski” (1971), s. 314.

MAŻAK B., *Absolwenci PSM II st.*, w: K. KACZMARCZYK I IN. (red.), *Jubileusz 70-lecia Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu*, Opole 2016/2017, s. 94–115.

SZYMANIEC A., *Ruch śpiewaczy na Opolszczyźnie*, „Kalendarz Opolski” (1966), s. 351–352.

ŚWIERC P., *O szkolnictwie artystycznym – liczby i fakty*, „Kalendarz Opolski” (1960), s. 199–200.

ŚWIERC P., *Opolskie szkolnictwo artystyczne w 1962 roku*, „Kalendarz Opolski” (1963), s. 260–262.

ŚWIERC P., *Szkolnictwo artystyczne na Opolszczyźnie w roku 1965*, „Kalendarz Opolski” (1966), s. 371–373.

ŚWIERC P., *XXX rocznica raciborskiego zjazdu śpiewaczego*, „Kalendarz Opolski” (1968), s. 109–113.

Netografia

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, *Kształcenie muzyczne*, <https://www.gov.pl/web/kultura/ksztalcenie-muzyczne2> (dostęp: 26.01.2024).

<https://filharmonia.opole.pl/wydarzenia/koncert-dyplomantow-szkol-muzycznych> (dostęp: 7.02.2024).

<https://filharmonia.opole.pl/wydarzenia/koncert-dyplomantow-psm-w-opolu-4> (dostęp: 7.02.2024).

<https://amuz.wroc.pl/dr-krzysztof-karpeta-6534> (dostęp: 16.02.2024).